N°. 23. Donderdag 8 Juni 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *N. R. Crt.* van 22 Mei j.l. over dessaverkiezing en haventoestanden in Curaçao. — De *Tijd* over het onderwijs; en Indische toestanden, besproken in *Nieuw-Vrouwenleven.*

De N. Rott. Crt. geeft sedert enkele weken een reeks schetsen onder den titel **Natuur en Menschen in Indië** van onze thans door Insulinde reizende, talentvolle schrijfster Augusta de Wit. In No. V schildert zij een dessaverkiezing in de binnenlanden van Java tot in de kleinste bijzonderheden.

Zij eindigt deze beschrijving met de woorden:

„Thuiskomend hoorde ik — alweer zat de zegsman op de pasar — dat de karrevoerder, pas getrouwd met de dochter van een rijken loerah uit de buurt, *f* 5 per stem had betaald uit den zak van zijn schoonvader. Wat hem niet had belet tegenover den controleur de plechtige verklaring af te leggen dat hij niemand met eenigerlei dwang, belofte of gift bewogen had tot het uitbrengen van zijn stem op hem, zoomin als het de ontvangers van de *f* 5.— belet had te ontkennen, dat zij op zulk een wijze bewogen waren geworden tot hun verkiezing van van den karreman.

Dat wil overigens niet zeggen, dat de karreman geen geschikte loerah voor Njamploengan zal zijn, al zullen die schoonvaderlijke *f* 200 wel uit Njamploenganscne gordels weer te voorschijn moeten komen. Njamploengan heeft al een oude voorkeur voor zijn familie, als uit de herhaalde keuze blijkt. Zijn familie is gegord. En dat moet de familie van een loerah zijn. Of hoe wil hij anders, als de nood aan den dessa-man komt, diens borg zijn voor hoofdgeld of landrente? Zóó zit het.

Voor den Oosterling is de vraag eenvoudig.

En de Westerling, die er eindelijk in geslaagd is den hem ongewonen gedachtengang zoo eenigermate te volgen, vraagt zich tevergeefs af wàt de dessa nu eigenlijk is: een communistische dorpsorganisatie, als de Russische „mir" van onze dagen, of de Germaansche marktgenootschap van het verre verleden: een familie-bezit, als deze of gene Hollandsche stad in den ergst-vervallen pruikentijd: een soort economisch-politieke onderneming, waarvan de loerah en zijn familie eigenaar en aandeelhouders zijn?"

***

De Curaçaosche correspondent van de N. Rott. Crt. schrijft onder den titel **Topics of the Dây** d.d. 4 Mei uit Willemstad:

„Een van de gewichtigste onderwerpen, welke in de voor hedenavond tot het behandelen der begrooting voor 1912 bijeengeroepen vergadering van den Kolonialen Raad te berde zullen worden gebracht, zal zijn de verbetering der haven van Willemstad.

Deze quaestie is zeer actueel geworden, vooral sedert de verleening, in 1909, van een concessie aan de heeren L. M. Leezer en F. W. Everts tot het instellen van een onderzoek naar de wijze, waarop de haven en het daarmede verbonden Schottegat geheel in orde kan worden gebracht, zooals voor de groote scheepvaart zal blijken noodig te zijn. De belangstelling van het publiek werd gaande gehouden door dat onderzoek en wakkerde aan, toen men vernam, dat ook het koloniaal bestuur in dezen diligent was, hetgeen bleek bij de indiening van de begrooting voor het loopende dienstjaar, waarop o.m. een post van *f* 63.000 tot verbetering van de St.-Annabaai voorkwam. Een acuut stadium werd bereikt bij de ontvangst van de veelbesproken definitieve concessieaanvraag van de heeren Leezer en Everts.

Bekend is, dat de openbare meening zich hier zoo goed als onverdeeld tegen de verleening der concessie kantte wegens de daaraan verbonden voorwaarden. Het ten deze door de Kamer van Koophandel uitgebrachte advies was een weerspiegeling van het algemeen gevoelen.

Het koloniaal bestuur onderwierp de quaestie, na ook het advies van verschillende koloniale hoofdambtenaren te hebben ingewonen, aan de beslissing van de regeering in het moederland, die, zooals thans verluidt, afwijzend beschikt heeft op de concessieaanvraag. Besloten is, dat de verbreeding van den havenmond en de gedeeltelijke uitdieping van het Schottegat door het bestuur in eigen beheer zullen worden ondernomen, en dat eerlang met de werkzaamheden zal worden aangevangen.

Een ander actueel, zij het ook minder belangrijk onderwerp, dat vanavond in den Kolonialen Raad ter sprake zal worden gebracht, is de interkoloniale boot Prinses **Juliana.**

Men weet hoe dit nauwelijks vier maanden geleden uit Nederland aangekomen schip aanvankelijk een gunstigen indruk maakte, doch alras zoo weinig bleek te voldoen, zelfs nadat het kort na aankomst alhier een reisje naar Trinidad moest doen om gerepareerd te worden, dat de critiek er niet over uitgepraat raakt. Nu en dan in bescherming genomen door geïsoleerde stemmen, maakt het telkens zijn pleitbezorgers te schande door de steeds opnieuw noodzakelijk blijkende reparaties.

Ten slotte werd, zooals reeds gemeld is, van bestuurswege een commissie van officieren van H. M. Utrecht belast met een onderzoek, voornamelijk met het doel om na te gaan in hoeverre de „Prinses Juliana" geschikt is voor den dienst in deze wateren.

Na dat onderzoek is de boot wederom naar Trinidad vertrokken, om opnieuw een belangrijke reparatie aan de machine te ondergaan, waaruit men opmaakt, dat het onderzoek er toe geleid heeft, de boot voorloopig af te keuren voor den dienst in deze wateren. Tot nog ongunstiger gevolgtrekkingen geeft het feit aanleiding, dat tot nu toe, ruim twee weken na het onderzoek, niets uitgelekt is omtrent 't verslag der commissie, hetwelk zorgvuldig geheim schijnt te worden gehouden. En de Prinses Juliana kost der kolonie aan aanschaffing plus reparaties reeds niet veel minder dan twee ton."

***

De particulier correspondent van het Katholieke orgaan De Tijd vertelt in zijn **Brieven uit Indië,** opgenomen in het blad van 3 Juni j.l. onder meer:

„Het aantal politieke tinnegieters is in Indië zeer groot; niemand bijna onzer ingezetenen, of hij loopt rond met hervormingsplannen in zijn binnenzak, waarmee hij gaarne in de soos aan de traditioneele kletstafel uitpakt.

De Indische kletstafel is een Indische club, is een nationale instelling. Verbeeld u een groote ronde tafel met een respectabel aantal pooten, onderling verbonden door ijzeren staven, waarop de omzittenden, heerlijk uitgestrekt in hun leuningstoelen, hun voeten kunnen plaatsen. Aan onderwerpen ontbreekt het nooit; dan eens zijn het de gebeurtenissen van de plaats, dan eens de telegrammen der dagbladen, die ons fragmentarisch het laatste nieuws uit Europa brengen, dan weer zijn het de benoemingen, die door iedereen nauwkeurig worden nagelezen, al staan er ook soms een twintigtal in de courant elken dag! Een andermaal de laatste regeeringsplannen in zake de aloude Indische vraagstukken van den dag, waaromtrent ieder dan zijn eigen meening en zijn eigen opvattingen heeft, waarbij dikwijls, zoo niet altijd, maar heel weinig rekening wordt gehouden met de feiten. Dan kan men er beter op los redeneeren!

Nu kan dit in zekeren zin verklaarbaar worden geacht binnen de muren van een Indische sociëteit, maar al te vaak treft men eenzelfde holle redeneerwoede aan dààr en van wie men die allerminst zou verwachten.

Zoo heeft men bijvoorbeeld in Den Haag het Indisch Genootschap; ik geloof niet, dat de utopistische voorstellen daar nog geen verdedigers hebben gevonden. Het ergste is, dat, wanneer men al om het daar verhandelde in Indië meestal onder ingewijden de schouders ophaalt, het Nederlandsche publiek natuurlijk niet kan gissen, dat deze vereeniging van zoo'n geringe wetenschappelijke beteekenis is. Ik geloof, dat het de taak is der Indische dagbladcorrespondenten tegenover de vage theorie de waarheid der feiten te stellen. Het is echter altijd moeilijk, als de bestrijding iemand moet gelden, die door zijn betrekking geacht moet worden op de hoogte te zijn, doch dat mag ons niet weerhouden, want maar al te dikwijls blijken de theoretici ziende blind te zijn. Zoo heeft bijv. dr. Tjeenk Willink, vroeger leeraar en tijdelijk directeur van de H. B. S. te Semarang, voor het Indisch Genootsch. een lezing gehouden over het onderwijs in Indië, waarin wij dezelfde stoute stellingen terugvinden, welke de heer Tjeenk Willink twee jaren geleden voor de vergadering van leeraren bij het O.M. heeft verdedigd.

De wenschen van den oud-directeur zouden zijn voor Indië niet alleen een gymnasium te hebben, zooals in Holland, met welken wensch ik kan meegaan, maar een gymnasium, dat omvatten zou de studie der Oostersche talen, in plaats van het Latijn en Grieksch.

Wanneer men nu weet, dat er geen sprake van is de eerste honderd jaar misschien niet alleen inlanders te vinden voor universiteitstudie bekwaam, maar zelfs onder de Indische jongens blijft het aantal, dat na afgeloopen H. B. S. naar de universiteit gaat, zeer gering.

Wat wij in Indië noodig hebben, dat zijn scholen van meer uitgebreid lager onderwijs en H. B.-scholen met 3-jarigen cursus.

Laat de regeering kosten maken voor middelbare technische scholen, voor ambachtscholen, dàt is, wat de Indische jongens noodig hebben; de kleine minderheid, die de middelbare studie ten einde brengt, kan wel naar Holland gaan en moet ook naar-Holland, om werkelijk de denkbeelden der moderne Westersche beschaving op te nemen.

Nu de eerwaarde paters Jesuïeten te Batavia een H. B. S. willen stichten, aan wier succes ik trouwens niet twijfel, zou ik toch de vraag willen stellen, of er niet aan gedacht kon worden, daaraan een afdeeling voor gymnasiale studie te verbinden, hoewel wij te Batavia in naam het Gymnasium Willem III hebben, is dit eigenlijk maar een H. B. S. met vijfjarigen cursus; voor een gymnasium zou zeker nog voldoende „bibit" te vinden zijn, niet het minst als klassiek gevormde geleerden, als de eerwaarde paters Jesuïeten, daarmede een aanvang maakten.

Wij hopen, dat de Katholieken in Indië veel zullen durven ondernemen, omdat wij vertrouwen in de toekomst hebben en in de katholieke bevolking van Java."

***

Naar aanleiding van het feuilleton „Indische toestanden" van den heer H. M. du Croo schrijft Mevrouw H. M. Bakhuizen van den Brink geb. Raedt van Oldenbarnevelt in Nieuw Vrouwenleven van Mei jl. o.a.:

„Eindelijk ontwaren wij in 't algemeen meer belangstelling voor ónze Koloniën en 't leven aldaar. — Kunnen wij ons wel onverdeeld verheugen, waar de beschouwer zich niet vrij weet te houden van vooroordeelen, en op den voorgrond treedt met het verlangen, om daarginds alles te veranderen, te verhollandschen vooral, alsof men niet begrijpt, dat een zoo geheel ander land als 't onze, — in klimaat, gesteldheid, bewoners, aard dezer bewoners, zelfs voor den Europeaan, die er leeft en werkt, — zijne eigenaardige eischen heeft, die noodwendig verschillen moeten met onze Hollandsche gewoonten en doen?

De Indische Sarong en Kabaai zou moeten verdwijnen!

De mooie, echte, oorspronkelijke kunst, van de eenvoudige inlandsche vrouw, met haar natuurlijk artistieken zin, die men ten onzent nauwelijks bereikt door aankweeking, scholen; het batikken zou moeten verdwijnen, veranderd, verbeterd minstens, door de onfeilbare techniek der Hollandsche kunstenaars!

Geen Hollandsche vrouw weet dan ook de Indische, zóó reine, zóó practische huiselijke dracht, te dragen naar eisch; dàt moet ze eerst leeren, ze moet er in leeren loopen als 't ware, wil het haar niet indecent staan, ze moet zich de elegance, 't gemakkelijke bewegen over de marmeren vloeren of gladde rottanmatten eerst eigen maken.

Autoritair: dwingt ze 't aannemen der Hollandsche dracht, in die afmattende, stoovende atmosfeer, de fladderende kleeren, te vele, om de leden, èn bloote voeten! Is er iets onbehoorlijkers denkbaar, dan die ongezonde witte kleur der naakte Hollandsche voeten, die te weinig ongedekt zijn geweest, onder een Europeesche dracht te zien uitkomen? En toch kan men dit zien van de nieuw aangekomenen in de groote hotels soms. Want de Indische bloote voeten, gewend aan de open lucht, en door meermaals baden per dag, krijgen een gezonder, prettiger vleeschtint, die niet zoo de opmerkzaamheid trekt en hindert . . . .

Wij vegeieerden niet, wij verindischten niet; wie Indië lief heeft, verindischt er niet.

Wij waren zóó weinig gedegenereerd, zóó weinig verindischt, dat, toen wij na jaren en jaren in Holland terugkeerden, en elders ons vertraden, wij de dingen, bezienswaardigheden enz. herkenden, alsof wij ze gemeenzaam steeds hadden gehad om ons heen. Wie Indië liefheeft, verindischt er niet, maar men moet 't in zich hebben, van huis uit, van opvoeding, 't zich zelve redden en heimisch maken van 't leven, dat om ons heen anders is, en andere eischen stelt.

Indië is een heerlijk land, een prachtig land, een land, waar de vrouw het voorrecht geniet er meer „grande dame" te kunnen zijn, ook al heeft ze geen ruime beurs, — dàt is een voorrecht.

. . . .

Wat zeker beter moest worden begrepen, dat zoude zijn: de beteekenis van Indië voor Nederland, 't bezit van het onmetelijke, groote in den Oceaan als verbrokkelde rijk daarginds, zóó mooi, zóó bijzonder van natuur en bewoners, dat heel de wereld ons klein Holland benijdt, en klein-Holland, daardoor, te midden der reuzen-mogendheden nog is: de tweede koloniale mogendheid van Europa; dat geen Hollandsch Staatsman te groot kan zijn om Indië te regeeren, geen Hollander, dien men niet genoeg zoude kunnen aanraden, er heen te gaan, er zijne krachten en ondernemingsgeest aan te wenden, om Indië groot te maken!"

Uit de O.-I. Mail.

De jongste mail bracht ons gelukkig geen berichten van toenemende **pest- of cholera-gevaren**, de gevreesde ziekten schijnen eerder te verminderen.

De Indische pers verwondert zich eenigszins over de „opschudding", die 't vreeselijke woord „pest" in het Moederland zou teweeggebracht hebben en over de voorgenomen interpellatie-De Meester. De Javabode vindt, dat de regeering ten deze in geene deele te laken is, alleen zou h. i. gevraagd kunnen worden, of door scherper toezicht in de havens het brengen van de pest op Java misschien voorkomen had kunnen worden. Overigens zijn alle mogelijke maatregelen met den noodigen spoed genomen. Het Soer. Hblad, het Nieuws v. d. Dag v. N.-Indië, het Bat. Nieuwsblad, de Javapost en andere bladen, vinden zelfs, dat de regeering al te kras „maszregelt", alleen een correspondent van het Bat. Nieuwsblad meent, dat de regeering niet actief en straf genoeg optrad.

De gevolgen der isolatie. — Uit een particulier schrijven van een inwoner van Malang vernam de Mataram, dat de Europ. ingezetenen aldaar onder al die zenuwschokkende gebeurtenissen van de laatste maand vrij kalm bleven. Niet alzoo echter de drie of vier hotelhouders boven Batoe, die groote kans loopen om te verhongeren, wijl de communicatie geheel is afgesloten.

Eén van de moeilijkheden, die te Kediri dagelijks zijn op te lossen, betreft de bevloeiing en den oogst. Vele landbouwers aldaar hebben n.l. hun sawahs buiten het cordon. Thans handelt men, volgens een corr. van het Soer. Hblad als volgt:

Iemand, die padi moet snijden, mag met zijn werkvolk, de snijdsters dus, onder politiegeleide door het cordon. Hij mag alleen werkvolk uit de stad hebben, terwijl de politie zorg moet dragen, dat ze met niemand, wonende buiten het cordon, in aanraking komen. Is men voor dien dag klaar, dan gaan de lieden met de gesneden padi weer naar binnen. En zoo gaat het verder elken dag tot de oogst gesneden is. Het bevloeien der buiten gelegen sawahs is geheel overgelaten aan het personeel der irrigatie. Bepaalde personen buiten het cordon wonende, betaald door het gouvernement, regelen daar alles tot dat de padi rijp is, waarna men op bovengenoemde wijze de rijst binnenhaalt.

Nu schreeuwen onze bruine vrienden : „Ja maar nu wij niet naar het het veld mogen, eten de vogels een groot gedeelte op..." Om de menschen ter wille te zijn, te steunen en te helpen, stelt men een onderzoek in hoeveel die schade wel kan bedragen, om een eventueele vergoeding in geld uit te keeren.

China en Nederland. — De Javabode van 10 Mei j.l. schrijft een hoofdartikel onder dit hoofd, naar aanleiding van het telegrafisch bericht: de Staatscourant meldt, dat het tractaat betreffende de aanstelling van Chineesche consuls in Indië geteekend is.

Bovengenoemd blad besluit dit artikel met de woorden:

„Nu de quaestie van het onderdaanschap op voor beide partijen bevredigende wijze geregeld is, vervallen de bezwaren, welke steeds tegen de toelating van Chineesche consuls werden aangevoerd, grootendeels.

„Met de gezeten Chineesche bevolking van Indië, die hier sedert zoo langen tijd gevestigd is, zullen de Chineesche consuls zich niet hebben te bemoeien. Hunne bemoeiingen zullen enkel gelden de elders dan in Indië geboren Chineezen, de eigenlijke vreemdelingen, voornamelijk dus de koelies, werklieden en de kleine Singkeh-handelaars.

„In het oog moet hierbij echter gehouden worden, dat deze Chineesche vreemdelingen niet, gelijk de Japanners, met Europeanen zullen zijn gelijk gesteld, maar zij aan de bepalingen voor Vreemde Oosterlingen onderworpen blijven.

„Dit zal — naar wij meenen — nog al eens aanleiding geven tot tusschenkomst en bemoeienis van consuls; maar bij de tegenwoordige liberale wetgeving ten opzichte van het passen- en wijkenstelsel behoeft zulk een bemoeienis niet tot bijzondere moeilijkheden te voeren. Wij kunnen ons voorstellen, dat een Chinees, geen Nederlandsch-Indisch onderdaan, wien door het gewestelijk- of plaatselijk bestuur niet de gewenschte faciliteit van beweging wordt toegestaan, zich al spoedig tot zijn consul zal wenden om bij dezen zijn beklag te doen. Dat kan o.i. geen kwaad: het laatste woord moet toch aan de Indische regeering blijven. Het zal daarentegen als een tegenwicht kunnen worden beschouwd van de willekeur, waaraan Chineezen soms in de binnenlanden, bij verzoeken om het verleenen van passen bloot staan.

„De mogelijkheid, waarvoor vroeger werd gevreesd, dat Chineesche consuls, wanneer zij werden toegela-

...en, zich met aangelegenheden zouden bemoeien, welke buiten hun ressort lagen, zij een politieke rol zouden trachten te spelen, is thans, door de getroffen regeling omtrent de positie der Chineezen, er veel geringer op geworden — al is zij misschien nog niet geheel uitgeschakeld.

„Maar bij den gebleken goeden wil der Chineesche regeering om tot een aangename verstandhouding te komen, en anderzijds de uitgesproken en zich in daden getoond hebbende liberale Chineezen-politiek onzer regeering, welke er terecht op uit is den rechtstoestand der Chineezen zooveel mogelijk te verbeteren, valt te vermoeden, dat ook deze mogelijkheid geheel zal verdwijnen.

„Voor den ongeregelden toestand van vroeger heeft een geregelde plaats gemaakt. Wellicht zal in den eersten tijd alles nog niet zoo glad gaan, als kan worden gewenscht, maar met wederzijdschen goeden wil zal op den duur een toestand kunnen worden bereikt, die aan beide partijen evenveel redenen tot tevredenheid geeft, als de verhouding met andere mogendheden zonder uitzondering schenkt."

Ook aan het onderwerp **Spionnen-vrees** wijdt de Javabode een uitvoerig hoofdartikel, o.m. zeggende:

„Dat er in Indië vreemdelingen, vooral Japanners, zijn, die spionneeren, 't zij voor eigen rekening, 't zij in speciale opdracht, wij gelooven, dat dáároan geen twijfel behoeft te bestaan.

Een andere quaestie is echter, of men zich daar erg ongerust over behoeft te maken.

Wij voor ons gelooven, dat niet — onze eenige zorg heeft te zijn, te weten, wat zij ook weten.

Wat Frankrijk in den oorlog tegen Pruisen zulke onberekenbare nadeelen bij de verdediging heeft berokkend, dat was niet zoozeer de omstandigheid, dat de vijand het land zoo goed bespioneerd had, dan wel deze, dat het fransche leger het eigen land niet kende. De Duitschers waren op fransch gebied beter thuis dan de Franschen zelf.

En dit kan ons den sleutel geven tot het vraagstuk. Aan vreemdelingen beletten het land te bestudeeren is eenvoudigweg niet mogelijk — gesteld al het ware met een gezonde, breede politiek overeen te brengen. Wie iets van Java's binnenland te weten wil komen, zich daar met een toewijding, een ijverheid en een energie toe zet, als inzonderheid de Japanners ten toon weten te spreiden, komt daar stellig ook achter. Het is eenvoudigweg niet te beletten.

Men trachte dan ook niet het te doen, make zich over dat onvermogen trouwens niet ongerust.

Maar men zorge er voor, dat onze eigen officieren, met onze troepen minstens evenveel kennis van het land bezitten als de allerbeste spion bij eenige mogelijkheid zou kunnen verkrijgen. Kennis in theorie, maar vooral kennis in de practijk.

Toch kan het geen kwaad om, al wil men ook geen jacht op hen maken, zulke spionnen in het oog te houden, opdat onze Regeering zooveel doenlijk wete, hoever de kennis reikt, die men in het buitenland omtrent quaesties van strategisch belang op Java bezit.

Men late de spionnen bespionneeren: nuttige gegevens kunnen hierdoor worden verkregen: het kan geen kwaad te weten, omtrent welke onderwerpen de spionneerende mogendheid blijkbaar het liefst inlichtingen ontvangt. Dat kan nuttige aanwijzingen bevatten.

Zulk een anti-spionnagedienst zou goede diensten kunnen bewijzen — altijd, wanneer daarbij beschikt kon worden over de krachten van iemand, die de taal machtig is van het land, waarvan men de spionnen wenscht na te gaan. Is dit hier het geval?

Aan spionnenvrees geve men zich niet over — men maakt er zich lichtelijk belachelijk door. In een flink bestuurd land met een leger, geoefend als het behoort te zijn, behoeft er voor zulk een vrees geen plaats te zijn."

Inlandsche thee-cultuur. Wij lezen in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

Op last van den Directeur van Landbouw en in overleg met den Directeur van het theezaad-proefstation, Dr. Bernard, werden, ten einde de Inlandsche bevolking van superieur theezaad te voorzien, op de Gouvernements-kinaonderneming geïsoleerde theezaadtuinen aangelegd en hiervoor 2500 stuks fraaie theeplanten, 3e generatie, ontvangen van de onderneming Malabar.

Verder worden er thee-kweekerijen aangelegd van zaad van de onderneming Ardjasarie en van Choitalli- en Rajchor seed.

In December 1905 werd reeds op de Gouvernements-onderneming een thee-zaadtuin aangelegd, om de Inl. bevolking aan beter thee-zaad te helpen en werd in dezen tuin de proef genomen, aanvankelijk met zeer goed succes.

Semarang's leening. Naar de L o c. verneemt is de leening van twee millioen van Semarang in haar geheel overgenomen door de Ned. Handelmij.

Het vertrouwen in crediet en toekomst der stad was groot. De gemeenteraad had uit meerdere solide aanbiedingen te kiezen en de keuze viel op het zeer voordeelige aanbod van een der grootste financieele instellingen. De door de gemeente bedongen minimum-koers was 99 pCt., maar de verkregen koers is zóóveel hooger, dat de gemeente weinig minder dan heel de twee millioen in handen zal krijgen, na aftrek van provisies en onkosten. Daarbij zal van niet dadelijk noodige leeninggelden een hooge deposito-rente worden genoten.

Hier mag van een mooi succes worden gesproken, voor Semarang en in het algemeen voor het koloniale gemeentecrediet.

Omtrent de **Semarangsche ambachtsschool** lezen wij in het verslag over 1910 o.m.:

Gemiddeld werd de school bezocht door 78 leerlingen. Van de 11 leerlingen van het derde studiejaar, die met einddiploma de school verlieten, kregen er 10 dadelijk eene betrekking, en wel 5 in werktuigkundige en 5 in bouwkundige vakken.

Door den voortdurenden steun van verschillende handels-, landbouw- en verkeersondernemingen en van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië konden gewenschte verbeteringen in verschillende opzichten worden ingevoerd.

Het groote gebrek aan technisch personeel in Nederlandsch-Indië is oorzaak, dat alle leerlingen van het 3e studiejaar reeds vóór afloop van het eindexamen zeker zijn van plaatsing.

Het door de noodzakelijkheid geboden uitstel van de invoering van nieuwe bepalingen betreffende het opzichters-examen der B. O. W., is waarschijnlijk de oorzaak van de toeneming van het aantal leerlingen van den bouwkundigen cursus.

De opheffing der tweede-klasse meisjesscholen. — We hebben dit minder juiste opschrift gekozen — zegt 't O n d e r w i j s, waaraan wij het volgende ontleenen — omdat in de pers de indruk gewekt is dat alle meisjesscholen der tweede klassen ten doode zijn opgeschreven. Vooral „een Moeder" heeft door haar artikel: „E e n s t a p a c h t e r u i t", (ook overgenomen in ons Weekblad) opgenomen in alle kranten van Indië, medegewerkt om dien onjuisten indruk te verbreiden. Dat is te meer te bejammeren omdat „een Moeder" beweert haar inlichtingen van goed ingelichte zijde te hebben ontvangen. Deze zaak komt echter hierop neer: Door den Directeur van Onderwijs is het, naar onze meening juiste, beginsel aangenomen, dat een meisjesschool alleen dan mag worden opgericht of in stand gehouden, indien met grond verwacht kan worden, dat die school in de toekomst minstens drie leerkrachten zal vorderen. Elke meisjesschool toch telt vijf klassen en 't verdient uit een onderwijskundig oogpunt geen aanbeveling aan één onderwijzeres het onderwijs in meer dan twee afdeelingen op te dragen.

Nu zijn er in Indië elf tweede-klasse meisjesscholen, waarvan er zes een min of meer kwijnend bestaan leiden en waarvan niet te verwachten is, dat zij ooit het vereischte aantal (60) leerlingen zullen tellen om aanspraak te kunnen maken op een derde leerkracht.

In beginsel nu is besloten deze meisjesscholen geleidelijk, en naar mate zich een geschikte gelegenheid voordoet, op te heffen. De ouders op die plaatsen hebben het nu voor een groot deel dus zelf in de hand die opheffing al of niet te doen plaats hebben.

Uit de school. Gesprek tusschen de Juffrouw en Dicky, leerling van een der volksscholen te Batavia.

Dicky vertoont triomfantelijk twee gobangs.

J u f f r.: Hoe kom jij aan zooveel geld, Dick?

D i c k y: Ik zet de kat voor een gat. De kat bijt rat, zóó (knauwgebaar). De rat hij is dood, ik snijd zijn staart, 's avonds de kat weer bijt een rat, een groote, ik snijd weer de staart. Mijn jongen brengt de rat naar den wedana, hij krijgt een dubbeltje, elk vijf cents.

De aanvangsklasse heeft met ingespannen aandacht deze explicatie in krom, maar niettemin zeer begrijpelijk Hollandsch, onderstreept met de noodige gebaren, aangehoord. Eindelijk barst er een bleek van jaloerschheid uit: Die vent altijd zoo beroentoeng, juffrouw! (Het Ond.)

WEST-INDIË.

SURINAME.

Uit het geen bij de openbare behandeling van de begrooting voor 1912 in de Koloniale Staten werd gezegd, naar aanleiding van de in overweging zijnde reorganisatie van de rechterlijke macht, zij nog het volgende aangestipt:

Mr. Bueno merkte in den loop zijner rede op, dat, volgens die reorganisatie, een alleen-rechtsprekende rechter iemand 20 jaren van zijne vrijheid zou kunnen berooven, waarop de voorzitter, de heer J. da Costa, lid van het Hof van Justitie, interrumpeerde: „25 jaren en levenslang ook." (S u r i n a m e van 9 Mei).

De verwachting mag hier worden uitgesproken, dat de in Suriname uitgeoefende kritiek aan de Regeering aanleiding zal geven de in overweging zijnde reorganisatie nog eens nader te overwegen of te doen overwegen door eene daartoe te benoemen commissie.

Er wonen thans in den Haag verscheidene rechtsgeleerden, die jaren lang in Suriname verschillende betrekkingen, daaronder zelfs de hoogste, hebben bekleed. Daaronder zijn ook oud-leden van de rechterlijke macht in de kolonie. Betere gelegenheid om eene deskundige commissie te benoemen is haast niet denkbaar.

***

De beide volgende zittingen ter behandeling der begrooting leverden weinig belangrijks op. Het voornaamste was wel een amendement van den heer B e c k e r i n g h v a n L o e n e n om weer een afzonderlijk crediet uit te trekken voor den geneesk. inspecteur, voor het geval het bij een volgende benoeming niet wenschelijk mocht zijn die betrekking verder te combineeren met die van chef van den militairen geneesk. dienst.

Dit amendement werd met algemeene stemmen aangenomen.

De heer v a n O m m e r e n sprak daarbij den wensch uit, dat, zoo mogelijk, een psychiater tot inspecteur zou worden benoemd, die bij zijne functiën de betrekking van geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht kan waarnemen.

Het zou inderdaad zeer te betreuren zijn, indien deze wensch — dien d e W e s t geheel onderschrijft — vervuld werd. De geneesk. inspecteur moet iemand zijn, wiens studierichting van dien aard is, dat hij in staat geacht mag worden de landsziekten te bestudeeren. Een vingerwijzing in die richting is de thans ondernomen bestrijding van de Framboesia tropica. Op dit gebied is er voor eén vol man volop werk. Kon de Regeering voor de vervulling dezer betrekking op een bekwaam man de hand leggen — natuurlijk tegen een ruim traktement — dan zou aan de kolonie een groote dienst worden bewezen. Hoe dit tot gezonde bezuiniging leidt, zal misschien spoedig blijken uit den kruistocht tegen de Framboesia.

De begrooting werd ten slotte met algemeene stemmen aangenomen, zonder de „donderende motie", die O n z e W e s t in haar nummer van 6 Mei in het vooruitzicht had gesteld.

***

De rede, door den Gouverneur uitgesproken bij de opening der zittingen van de Koloniale Staten op 9 Mei, bevat niet veel nieuws.

Opmerking verdient de verklaring van den Gouverneur, dat men bij het opmaken van een nieuw plan tot voortzetting van de bacovecultuur, tusschenplanting met andere cultures had voorgesteld, omdat die tusschenplanting zou voorkomen, dat, bij onverhoopte aantasting der Congovelden door de ziekte, men na eenige jaren weder zou komen te staan voor velden, alleen beplant met door ziekte waardelooze bacoven.

Gelijk bekend, mocht dit plan niet de goedkeuring verwerven van Regeering en Wetgevende Macht.

Het een en ander uit de rede van den Gouverneur volge hier:

„Toen ik nu ongeveer drie jaren geleden in een plechtige zitting van Uw College het bestuur over de Kolonie aanvaardde, verklaarde ik vertrouwen te hebben in de toekomst der Kolonie.

In de drie jaren, die nu achter ons liggen, is veel tegenslag ondervonden en is zeker hetgeen we allen gehoopt hadden niet bereikt en verwezenlijkt. Toch blijf ik in de toekomst der Kolonie vertrouwen stellen; in den tegenwoordigen toestand meen ik voor dit vertrouwen gegronde reden te vinden. Immers de toestand is niet ongunstig. Wanneer de bacovencultuur ten slotte zal mogen slagen, wanneer de suikercultuur niet achteruitgaat, misschien zich uitbreidt, wanneer de cacaocultuur, dank zij de succesvolle bestrijding der ziekte, flink en krachtig herleeft, ook bij den kleinen landbouw, wanneer de koffiecultuur opbloeit, wanneer de rubbercultuur slechts ten deele geeft, wat daarvan verwacht wordt, wanneer de rijstcultuur in belangrijke mate toeneemt, wanneer de balata-industrie op haar tegenwoordige hoogte blijft, omtrent al hetwelk op grond van hetgeen wij nu zien goede verwachtingen mogen worden gekoesterd, dan kan de kolonie, zij het ook niet in de allernaaste toekomst, tot bloei komen."

„De financieele resultaten der laatste twee jaren zijn gunstig. Gaat het met de middelen in dezelfde stijgende lijn voort, dan zal de vervulling van den plicht om de huishoudelijke uitgaven uit de eigen middelen te betalen, niet meer in een al te ver verwijderd verschiet liggen.

Steun van het Moederland, vooral voor productieve werken, zal de kolonie nog behoeven. En niettegenstaande de onder het bestuur van mijne ambtsvoorgangers in uitvoering gebrachte maatregelen, waarvoor door het Moederland groote sommen zijn verstrekt — ik bedoel den spoorwegaanleg en de bacovencultuur — niet het resultaat hebben gehad, dat daarvan bij den aanvang ook door U, Mijne Heeren, werd verwacht, zal het Moederland — daarvan ben ik overtuigd — de kolonie krachtig blijven steunen.

Door de na overleg met mij gedane benoeming der Commissie, welke zal adviseeren over de middelen om den economischen en financieelen toestand te verbeteren, is wel gebleken, dat het Moederland bereid blijft om alles in het werk te stellen, wat kan strekken om de kolonie vooruit te brengen."

„Nu ik weldra het bestuur zal nederleggen, wil ik mij ten slotte veroorloven nogmaals een wensch uit te spreken, dien ik ook vroeger reeds heb doen hooren, en waarvan de vervulling naar mijn meening in het belang der Kolonie kan strekken. Moge het zijn, dat alle ingezetenen der kolonie, onverschillig van waar zij afkomstig zijn, zonder onderscheid van rang, stand, ras of kleur eendrachtig met en naast elkander samenwerken, om den vooruitgang der kolonie en het geluk harer ingezetenen te bevorderen, daar dat het doel is, dat voor oogen moet staan!

En wanneer ik dien wensch uitspreek, versta men mij wel. Het is met de door mij gewenschte eendrachtige samenwerking allerminst mijn bedoeling, dat meeningsverschil zal worden verborgen of weggedoezeld. Neen, strijd over beginselen, strijd over de groote lijnen, die moeten gevolgd worden, strijd over hetgeen belangrijk is, kan niet anders dan aan het belang der kolonie ten goede komen, mits bij dien strijd al wat van persoonlijken aard is ontbreke, en die strijd worde gevoerd waardig en met onderlinge waardeering. Men spanne dus alle krachten in, ieder op de wijze waarop hij meent met eerbiediging van hetgeen anderen denken het belang der Kolonie, dat ons allen zoo zeer ter harte gaat, het best te dienen. Dan zal men een goede toekomst voor der kolonie verzekeren en dan zullen, naar ik hartelijk hoop, de opoffering, die het Moederland zich getroost heeft en nog getroosten zal, ten slotte vruchtdragend blijken en Suriname, de meest Nederlandsche kolonie, zooals zij vaak genoemd is, een welvarende kolonie worden."

***

Bij het lezen van de periode met al de „wanneers" vraagt men zich onwillekeurig af: ernst of luim? Zeker, wanneer alles goed gaat, kan de kolonie tot bloei komen.

D e W e s t van 12 Mei wijdt een kort woord aan de openingsrede en zegt o.m.:

„Dat een Gouverneur, die zooveel tegenslag en teleurstelling heeft ondervonden als Mr. Fock, bij zijn afscheid verklaart vertrouwen te b l i j v e n stellen in de toekomst der kolonie, is een feit beteekenisvol en bemoedigend. Inderdaad, wij gelooven, met den Gouverneur, dat Suriname tot bloei kan komen, al zou men na de reeks van tegenspoeden der laatste jaren geneigd zijn daaraan te gaan twijfelen. Wij zijn den Gouverneur dankbaar, dat hij tegenover den toenemenden stroom van pessimisme, zijn bemoedigend oordeel heeft gesteld, een oordeel pleitend voor zijn ruimen blik."

Ook S u r i n a m e van 12 Mei bespreekt de openingsrede.

„Deze rede — schrijft het blad — is de afscheidsrede geweest van Gouverneur F o c k. In een fraai klinkende peroratie heeft de landvoogd een cri de ralliement, een roep tot verzamelen, laten hooren. Was deze rede een aanvaardingsrede geweest, wij hadden illusies daarop kunnen bouwen. Nu zij aan het eind van zijn bestuur gehouden is, loopen wij geen gevaar de dupe te worden van schoone woorden, die reeds meer gehoord zijn, maar waaraan het parallelle beleid ontbrak.

Immers terwijl Gouverneur Fock bij elke redevoering, die hij hooren deed, de schoonste theoriën verkondigde, welke wijde verschieten van kracht, rechtvaardigheid en eensgezindheid openden, liet hij onbekwame en niet altijd betrouwbare hoofdambtenaren voor zich regeeren, met het gevolg dat er een algemeene sociale malaise ontstond, die zich tenslotte uitte in de bittere en met feiten gestaafde verwijten bij de jongste begrootingsbehandeling gevallen.

Ons eindoordeel over de openingsrede is daarom dat zij maar een rede is, uitgesproken omdat zij uitgesproken moest worden, zonder beteekenis voor de toekomst."

***

Naar aanleiding van een bezoek van den Gouverneur aan Lelydorp, schrijft De West:

„Hoofddoel was een bezichtiging van de Javanenvestiging iets boven het station Lelydorp, de eerste nederzetting van Javaansche klein-landbouwers in de kolonie die een succes schijnt te zijn. Alle vorige pogingen om van Javanen kleinlandbouwers te maken zijn vrijwel mislukt.

De vestiging op Lelydorp telt thans 500 Javanen die 170 perceelen van ongeveer 3 H.A. grootte bezitten. Op de lagere gedeelten wordt met succes rijst verbouwd. De hoogere gedeelten hebben meer het krakter van kostgronden. Behalve producten voor locale consumptie, legt men zich echter ook toe op stapelproducten, als koffie en vruchten. De perceelen voldoen dus aan alle eischen voor duurzaam succes. Alleen zou men de qualiteit van den grond iets beter wenschen, en ook betere loozing.

De Gouverneur was zeer verrast over hetgeen hij zag. De gronden van Javanen maken gewoonlijk een netter indruk dan van Britsch-Indiërs. Zij besteden meer zorg aan hun woningen, die bovendien voor deze gelegenheid met eereboog-vlaggetjes versierd waren.

Onlangs werd deze Javaansche vestiging bezocht door den heer H. Dahlberg, scheikundige, hoofd van een groote suikerfabriek nabij Samarang.

Deze kwam in Suriname met zekere vooroordeelen tengevolge van de klachten in Indische bladen over de Javaansche immigratie in Suriname.

Hij verklaarde echter, dat wat hij op Lelydorp zag, glansrijk de vergelijking kan doorstaan met de meeste Javaansche dorpen in Midden Java. Alleen in enkele hooger gelegen dorpen op Java, zag hij wel eens welvarender dessa's. Op zijn vraag aan de bewoners op Lelydorp, of zij wenschten terug te keeren naar hun land, antwoordden allen ontkennend.

De rijstaanplantingen die hij zag, komen natuurlijk niet in vergelijking met de sawah's op Java, maar door verbetering van de loozing zouden, meende hij, grooter stukken land met rijst bebouwd kunnen worden.

Naar de meening van den heer Dahlberg, heeft de Javaansche vestiging op Lelydorp een groote toekomst.

Dat de rijstcultuur er nu reeds aardige resultaten oplevert, blijkt uit het feit, dat een man en een vrouw het afgeloopen jaar honderd zakken paddi afleverden, ter waarde van *f* 500.

***

De redakteur van De West heeft een kijkje genomen aan boord van het nieuwe luchtschip en geeft onder den titel „Het nieuwste staaltje van Bestuursbeleid" zijn indrukken weer:

„Onlangs namen wij een kijkje aan boord van het nieuwe lichtschip. Wij maakten toen melding van een Kromhout motor van tien paardekracht, zonder dat ons recht duidelijk was waarvoor die motor diende.

Bij informatie is ons nu medegedeeld, dat de motor dient voor:

1e samenpersing van lucht voor den misthoorn;
2e om het anker te kunnen ophiewen;
3e om lens te kunnen pompen;
4e voor de brandwaterleiding.

Dit geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Is een misthoorn noodig in een land, waar mist zelden of nooit voorkomt? Hoe komt men aan zoo'n dwaasheid?

Het anker ophieuwen is iets, wat de bemanning van het lichtschip wellicht éóns per jaar heeft te doen; een eenvoudig handtoestel was daarvoor voldoende.

In een ijzer schip komt geen water, tenzij er een lek is; zoodat lenspompen overbodig is.

Ook het brandgevaar is in zoo'n schip minimaal, in ieder geval kan ook hier met een handspuit worden volstaan.

Voor het licht is de motor evenmin noodig. Er is een apart toestel, bij wijze van klok met hanggewicht, om de draaiende beweging aan het licht te geven.

Summa summarum was het noodelooze weelde, een motor te plaatsen in het lichtschip. De bediening, die door een motorist moet geschieden, wordt daardoor natuurlijk zooveel duurder.

Zeer benieuwd zijn wij te weten, wat het lichtschip in totaal kost. Het bedrag zal waarschijnlijk weer een van die verrassingen opleveren waaraan wij van de koloniale vaartuigen gewend zijn.

De aanschaffing van dit lichtschip is het nieuwste staaltje wat het Bestuur ons geeft van zijn onkunde en gebrek aan doorzicht. Over dit laatste is door de Koloniale Staten terecht geklaagd bij de behandeling der begrooting."

***

Het heerschen van pest op Trinidad en in Venezuela geeft aan De West aanleiding tot de volgende opmerkingen:

„Mocht de ziekte overwaaien naar Suriname, dan is de ellende niet te overzien. Proefondervindelijk is gebleken, dat reinheid de beste voorzorg is tegen verspreiding dezer ziekte. Wat zal echter gebeuren als de pest haar intrede doet in een stad als Paramaribo, met schandelijke vuilophoopingen op de erven, ja zelfs in de slooten die den afvoer behooren te verzekeren. Niet alleen is de loozing onvoldoende maar het vuil in riolen en goten wordt niet doorgespoten, terwijl ook nagenoeg niets wordt gedaan tot verdelging van ratten."

„Aanvaardt het Bestuur de verantwoordelijkheid voor dezen toestand?" vraagt het blad.

***

De leden der commissie, die thans in Suriname een onderzoek instellen naar de economische toestanden in verband met de bacovencultuur, worden in de eerste helft van Augustus hier te lande terugverwacht.

In verband daarmede verneemt men, dat, teneinde den nog te benoemen Gouverneur van Suriname, in de gelegenheid te stellen met de uitgezonden leden der commissie over hare bevindingen te confereeren, het vertrek van den a.s. nieuwen landvoogd (zooals gemeld: kap. t/Zee baron Van Asbeck), naar de kolonie, dat aanvankelijk bepaald was tegen 1 Aug. a.s., verdaagd is tot ongeveer 15 September.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Openbare Handelsschool te Batavia. In de **Pemberita Betawi** van 25 Maart 1911 no. 69 wordt den lezers kennis gegeven, dat met ingang van den eersten Maandag van de maand Juli van dit jaar de cursus op de openbare handelsschool te Batavia zal worden geopend. Deze handelsschool die een deel uitmaakt van de Koningin Wilhelminaschool te Batavia, is ingericht op den voet van de handelsschool te Amsterdam, behoudens eenige wijzigingen, in verband met bestaande Indische toestanden en sluit zich aan bij het onderwijs van de Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus. De leerlingen eener 4de kl. Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen, zonder examen, tot de Handelsschool worden toegelaten.

De opleiding op deze onderwijsinstelling, dient hoofdzakelijk voor hen, die zich wenschen te bekwamen voor den:

1e. handel;
2e. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnsen;
3e. administratieven dienst als
 a. inlandsch credietwezen;
 b. pandhuisdienst;
 c. op de bureaux van het Departement der Gouvernementsbedrijven;
 d. financiën;
 e. weeskamers.

De vakken waarin onderricht wordt gegeven zijn:

e. talen (Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch en Maleisch), met handelscorrespontie;
2e. boekhouden, handelsrekenen en handelsrecht;
3e. scheikunde en warenkennis;
4e. staathuishoudkunde en handelsgeschiedenis;
5e. stenografie, machineschrijven en schoonschrijven.

Het schoolgeld bedraagt van *f* 5.— tot *f* 10.— per maand.

Kiahi Plandah te Lodojo (Kediri). — In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 28 Maart 1911 no. 274 komt het navolgende verhaal voor:

In het ressort van Blitar ligt het dorp Lodojo, de hoofdplaats van het district van dien naam. Ter rechterzijde van de woning van het districtshoofd, kan men daar een gebouwtje aantreffen, dat voor godsdienstige doeleinden wordt gebezigd en waarin een persoon woont, die bekend staat onder den naam van Kiahi Plandah. Volgens de volksmeening is hij geen gewoon soort mensch, doch beschikt hij over verschillende bovennatuurlijke eigenschappen. Zoo heeft hij het vermogen geluk, gezondheid te kunnen schenken en de macht allen, die hem in zijn bestaan storen, te vernietigen.

Onder meer wordt van hem verhaald, dat hij, nu vijf jaren geleden, zich op den 11en der maand Moeloed baadde, terwijl dit plaats had moeten hebben op den daaropvolgenden dag, eene onregelmatigheid, waarover hij zóó ontstemd geraakte, dat het dorp met zijne bewoners met een tijgerplaag werd gestraft, die aan tal van volwassen personen en zelfs aan kinderen het leven heeft gekost.

Welke maatregelen van bestuurswege ook werden genomen, niets baatte, totdat de bevolking op het denkbeeld kwam in de woning van Kjahi Plandah een maaltijd op godsdienstigen grond-

slag aan te richten en hem vergiffenis te vragen voor de plaats gehad hebbende vergissing. De maaltijd duurde een geheelen nacht, met het gevolg dat nimmer meer van een tijgerplaag werd gehoord.

Sedert dien tijd staat bij de bevolking de overtuiging vast, dat aan het badduur in de maand Moeloed van Kjahi Plandah niet mag worden getornd. Het zijn niet alleen lieden van Blitar, maar ook van andere plaatsen als Kediri, Madioen, Solo, en Soerabaja, die naar den Kjahi komen zien, hoewel hij zich niet veel vertoont en dan nog slechts tijdens het baden. Onder andere omstandigheden zou de toeschouwer in zwijm geraken en een prooi worden van de tijgers.

Het aan den bezoeker verstrekte water wordt geheel vrijwillig en druppelsgewijze gedronken. De bevolking kent aan dit water zekere geneeskundige kracht toe, meer in het bijzonder tegen cholera.

De toongevendste Regenten op het eiland Java. — Van de 68 op het eiland Java, buiten de Vorstenlanden, aanwezige regenten, hadden, tot en met de maand Augustus 1910 slechts vier den titel van Pangeran, zegt de **Bromartani** van 29 Maart 1911 no. 26, n.l.:

1e. De Regent van Soemedang (Preanger Regentschappen), Pangeran Ario Soerjo Atmodjo, sedert 30 December 1882 als zoodanig opgetreden en versierd met de navolgende onderscheidingen: Officier in de Orde van Oranje-Nassau; Gouden medaille voor Burgerlijke Verdiensten; titel van Adipati en den gouden songsong (zonnescherm).

2e. De Regent van Banjoemas, Pangeran Ario Merto di Redjo, sedert 14 Maart 1879 in functie en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. Gouden medaille voor Burgerlijke Verdiensten; d. Titel van Adipati, en e. den gouden songsong.

3e. De Regent van Koetoardjo (Kediri), Pangeran Ario Poerbo Atmodjo, sedert 19 October 1870 in dienst en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. titel van Adipati; d. titel van Ario, en e. den gouden songsong.

4e. De Regent van Demak (Semarang), sedert 18 Maart 1881 in functie en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. gouden ster van trouw en verdiensten; d. titel van Adipati, en e. den gouden songsong.

Dit aantal van 4 pangerans is betrekkelijk niet groot, terwijl deze opgave er op zou wijzen, dat die titel niet geschonken wordt, wanneer niet op ongeveer 30 dienstjaren kan worden gewezen.

Wanneer zulks juist is, zouden, volgens den Regeeringsalmanak, voor dien titel weldra in aanmerking komen:

1e. Raden Adipati Ario Wiro Tanoe Datar, Regent van Limbangan (Preanger Regentschappen), sedert 16 Juli 1881 als zoodanig opgetreden en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; b. Gouden medaille voor burgerlijke verdiensten; c. gelen songsong, en d. twee Siamsche Ridderorden.

2e. Raden Mas Adipati Ario Tjokro Widjojo, Regent van Tjilatjap (Banjoemas) sedert 1 Juni 1882 in functie.

Een zeer nuttige lezing. Uit Djokja wordt aan de L o c. bericht, dat de docter-djawa Waidin aldaar in het logegebouw voor een publiek van ruim 700 inlanders, onder wie ook politiedienaren, een lezing hield over pest en cholera en de bestrijding dezer ziekten bij voorkomende gevallen.

De moord op den wedono van Garoeng. — Hierover verneemt het Soer. Hbl.:

De moordenaar van den wedono van Garoeng heeft wel alles bekend, doch men neemt daarmede nog geen genoegen en wil meer weten. De man is een santri, dus fanatiek, en kreeg van den wedono nog al eens standjes, omdat zijn erf vuil was.

Van inlandsche zijde hoorde onze berichtgever, dat de moordenaar zou gezegd hebben, dat niet hij, doch de koran den wedono gedood had, dus in de beteekenis, dat hij slechts een werktuig in Gods hand was. Of 't waar is, weet de schrijver niet.

Inlanders en het Stadsverband. Onder dit opschrift schrijft het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

Voorheen was het Stadsverband bij de inlanders niet populair en verkozen zij steeds verpleging in eigen woning.

Tegenwoordig, nu zieke prostituées niet meer in de inrichting worden toegelaten en de voeding in eigen beheer werd genomen, komen steeds meer en meer inlanders opname verzoeken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Het Russisch ressort. — De waarde aan handelsgoederen, welke over de Russische grenzen worden in- en uitgevoerd per paard, kameel of ezel, zal gemiddeld 1000 pond sterling of f 12000.— per dag bedragen.

Van de Russische grens naar het naaste eindstation van den Russischen spoorweg kan men twee wegen volgen, n.l. die over Terek Dawan in het koude en de langere over Alai in het warme jaargetijde. Laatstgenoemde weg werd door den correspondent-reiziger genomen, waarbij twee bergruggen van ongeveer 11000 voet hoogte, onder groote moeielijkheden, werden overgetrokken.

De eerste bergrug draagt den naam van Tuan Maran, heeft een hoogte van 11200 voet en leidt naar de lage landen om de Okus-rivier. Van dezen weg wordt nooit druk gebruik gemaakt. Hij doorsnijdt een uitgestrekte en gezonde streek, waar vele fraaie bloemsoorten en een aanzienlijk aantal kameelen en paarden worden aangetroffen.

De tweede bergrug heet Taldek. Aan de oostzijde daarvan ligt het Khirgizendorp Seriktash, waar de weg zich in tweeën splitst. Eén dezer wegen voert naar Murghabi in het gebied van Pamir, op 120 Mijlen afstands, en waar een klein garnizoen gelegerd is. Te Seriktash kunnen de reizigers zich overtuigen van den arbeid van den Russischen kolonel Grombchevsky, die in het jaar 1888 een geheime overeenkomst sloot met den Emir van Hunza, en welke transactie tot de juist tegenovergestelde oplossing heeft geleid als welke beoogd werd, n.l. de bezetting in het jaar 1891 van die streek door de Engelschen. Op dezelfde wijze geraakte ook Tibet onder Engelschen invloed, nadat door den Rus Dorjief zekere voorloopige aanrakingen met de bestuurders van het land waren gezocht. Kolonel Grombchevsky heeft in het jaar 1893 een weg aangelegd van Gulcha naar Seriktash, ter lengte van 68 Mijl, die geschikt is voor groot transport. Tevoren was Gulcha reeds door een weg met Osh verbonden, welke plaats op 30 Mijl afstands van Andijan is gelegen. Deze laatste communicatie was in het leven geroepen ten behoeve van den Russischen Gouverneur-Generaal van de provincie Taskend, Baron Vrevsky, ten einde dezen in staat te stellen zich per rijtuig gemakkelijk te kunnen verplaatsen. Deze weg verkeert in goeden toestand, doch wordt voor karrenvervoer weinig gebezigd.

Hij verbindt tal van fraaie plaatsen, die in een gezonde streek zijn gelegen.

Te Gulcha is een Russisch garnizoen gelegerd, terwijl in de nabijheid van die plaats een rivier stroomt, die in zekeren tijd van het jaar moeielijk kan worden overgetrokken. Is men haar evenwel gepasseerd, dan betreedt men den fraaien weg naar Osh en Andijan, twee sterk bevolkte plaatsen met veel handelsbeweging.

De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Khirgizen, die het zwervend leven hebben prijs gegeven, en thans gezeten lieden zijn.

Te Osh was het einddoel van den correspondent-reiziger bereikt en werd per postwagen naar Andijan gereisd, vanwaar per spoor naar Europa werd teruggekeerd.

De dienstreis van den 3den Chineeschen Regeerings-Commissaris naar Ned.-Indië. In de **Pewarta Soerabaija** van 28 Maart 1911, No. 70, wordt gewezen op het feit, dat de Chineezen reeds sedert eeuwen hun land verlieten, met het doel elders een levensbestaan te zoeken.

Vroeger was dit aantal minder groot, omdat de Chinees in eigen land gemakkelijker zijn levensonderhoud kon vinden, terwijl de vervoerkosten zeer hoog waren en de reis per Chineesch zeilschip naar Java, met het oog op de dikwijls hooge zeeën in de Chineesche wateren, lang niet zonder gevaar was.

Onder dit licht bezien, eischt een onpartijdige en billijke beoordeeling de erkenning, dat de vroegere Chineesche emigranten toch waarlijk zeer flinke, energieke mannen zijn geweest.

Op Java aangekomen, ging het den nieuweling gewoonlijk goed. Hij werd door zijn rasgenooten in den regel hartelijk ontvangen, dikwijls in zaken gezet, en vaak als schoonzoon in de familie opgenomen.

Die gunstige conditie, waarin de volbloed-Chinees op Java toen verkeerde, heeft er zeker toe geleid, dat zoovele Chineezen uit hun land herwaarts kwamen.

Thans zijn de toestanden echter geheel en al gewijzigd. De vrachtprijzen op de stoomschepen zijn billijker geworden, de aan de zeereis verbonden gevaren zijn tot een minimum beperkt, doch is daarentegen de strijd om het bestaan, zoowel in China als in Ned.-Indië, verzwaard. Dit laatste is voor de tegenwoordige emigranten een zeer ernstige zaak. Wil men dezen sterk maken voor dien strijd, dan begrijpt de Chineesche Regeering zeer goed, dat zij

er voor moet waken, dat die emigranten vóór hun vertrek uit hun land, door middel van elementair onderwijs, toch eenigszins moeten zijn onderlegd.

Want het vertrekken naar den vreemde van onwetenden op goed geluk houdt in den tegenwoordigen tijd groote bezwaren in.

Het onderwerp der emigratie houdt de Chineesche Regeering dan ook wel bezig, maar van bepaalde uitkomsten ten deze zag het publiek tot heden niet veel, niettegenstaande het feit, dat reeds twee malen Ned.-Indië door een Regeeringscommissaris daartoe werd bezocht.

Weldra zal de derde Regeeringscommissaris in Ned.-Indië aankomen. Het Chineesch publiek vestigt volgens bovengenoemd blad thans al zijn hoop op deze autoriteit, die, naar het vertrouwt, de ernstige belangen, aan zijn inzicht en beleid toevertrouwd, zeker wel zal begrijpen.

In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. lezen wij: De vereeniging „Tiong Hoa Hwe Kwan" verzond aan de ouders van de bij die vereeniging op school gaande kinderen een circulaire, waarin het nut van het inenten tegen cholera werd uiteengezet.

Indien de ouders er mede accoord gaan, zal de vereeniging voor het inenten der kinderen zorgen.

De Chineesche wijkmeesters beginnen zich te weren!

Zij dienden thans een verzoek in om in het vervolg niet meer persoonlijk voor de rol te behoeven te verschijnen, wanneer zij een of andere zaak moeten voorbrengen.

Tegen de cholera-vaccinatie! In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 8 Mei j.l. lezen wij: „Te Batavia overleed plotseling een Chinees, nadat hij zich kort te voren tegen cholera had doen inenten.

Naar aanleiding van dit sterfgeval, maken de Chineezen thans propaganda tegen de vaccinatie.

Van Vreemde Koloniën.

Aan de Deutsche Kol.-Zeit. van 13 Mei ontleenen wij eenige cijfers, die een vergelijkend overzicht geven van de oppervlakte, de bevolking en de financiën van verschillende koloniale gebieden.

Het Britsche overzeesche gebied van 28½ millioen vierk. K.M. heeft 350 mill. inwoners, het budget bedraagt 3½ milliarden mark.

De Fransche kolon., 5.8 mill. vierk. K.M., 32½ mill. inwoners, budget 185½ millioen M. (zonder Algiers en Tunis).

De Nederl. kolon. 2 mill. vierk. K.M., 40 millioen inwoners; budget 339 millioen M. inkomsten, 373 millioen M. uitgaven.

De Portug. kolon. 2 mill. vierk. K.M., 7 millioen inwoners, 51 millioen M. inkomsten, 55 millioen M. uitgaven.

Belg. Kongo 2.4 mill. vierk. K.M., 15—30 (?) mill. inwon., begrooting uitg. 32,7 millioen M.

Ital. kolon. 450000 vierk. K.M., 700000 inwon., budget 9 millioen M.

Spaansche kolon., 223000 vierk. K.M., 300000 inwon., budget 2 millioen M.

Ten slotte geeft het blad de Duitsche kolon., 2.675.000 vierk. K.M., 11 mill. inwoners, budget 78¾ millioen M.

***

In het onlangs verschenen werk La culture du café van A. Jacotot, wordt de wereldproductie opgegeven als ruim 15 millioen balen van 60 K.G. Brazilië bezorgt hiervan ongeveer 2/3.

De schrijver meent, dat het verbruik van koffie zeker zal toenemen, wellicht door de plaats van de thee in te nemen. In dit verband geeft hij deze vergelijkende cijfers van het verbruik over 1907:

per jaar en per inwoner, in kilogrammen,

	thee	koffie
Engeland	3,250	0,300
Nederland	0,750	7,500
Rusland	0,600	0,150
Vereen. Staten	0,500	4,750
Duitschland	0,050	3,050
Frankrijk	0,020	2,600

Ten slotte geeft de schrijver als zijn meening, dat de kultuur van de koffie voor de Fransche koloniën aanbeveling verdient en vraagt hij steun hiervoor van 't gouvernement. Daar de koffie bij invoer zwaar belast is, meent hij, dat die steun het beste zal zijn te geven door de koffie, uit Fr. koloniën afkomstig, geheele vrijstelling te geven van inkomende rechten.

***

Maakten wij eenigen tijd geleden melding van de pogingen, uit verschillende koloniën tegelijkertijd door de pers verspreid, van de behoefte aan Europeesche vrouwen, in de ontwikkelingsperiode der nieuwe landen van over zee is thans evenzeer van vele zijden een zoeken naar goede krachten voor den handenarbeid. Nieuw-Zeeland en Australië roepen en lokken met allerlei middelen. In Zuidwest-Afrika beproeven de Duitschers de inboorlingen tot nuttiger effect te brengen, zij leggen er zich op toe, hen hiertoe meer geschikt en genegen te maken. De inboorling moet leeren een beter landbouwer te worden en direct belang krijgen in landbouwbezit. De immigratie van bekwame krachten zal bevorderd worden. De Franschen zijn behalve op soortgelijke maatregelen nog op een ander middel bedacht. De gouverneur van Nieuw-Caledonië heeft een premie van 10 fr. (zegge tien franken!!) toegezegd aan elke inlandsche vrouw voor elk levend kind, dat zij ter wereld brengt.

BRITSCHE KOLONIËN.

De conferentie van de eerste ministers van de overzeesche onderhoorigheden en het moederland in Londen heeft zich uitgesproken voor de noodzakelijkheid, dat de „Verklaring van Londen" bekrachtigd behoort te worden. Australië onthield zich van stemming, overigens waren allen het eens.

Wat is de beteekenis hiervan? In 1909 zijn de vertegenwoordigers van Gr.-Brittanië, Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, Frankrijk, Italië, Spanje, Rusland, de Ver. Staten en Japan het met moeite eens geworden over het zoo ingewikkelde vraagstuk der regeling van het internationaal recht bij een oorlog ter zee. De bepalingen, samengevat in de „declaration of London", werden door de genoemde mogendheden geratifiëerd, met uitzondering echter van Engeland.

Hier was een storm van verzet opgestoken, deze gold vooral de bepaling betreffende het recht tot vermeesteren (nemen, prijsmaken) van conditioneele contrabande, d. z. artikelen, die uit hun aard geen militair gereedschap zijn, maar die voor een oorlogvoerende partij toch groote beteekenis kunnen hebben, b.v. levensmiddelen. Engeland kan zonder invoer van buiten niet in de eigen levensbehoeften voorzien; het zou, door deze bepaling te aanvaarden, zijn verdediging onmogelijk maken, meende de oppositie.

Hiertegenover werd aangevoerd, dat Engeland door het onderteekenen der declaratie niets verliezen, wèl winnen zou. Wat men vreesde kan, als het reden van bestaan heeft, zonder die onderteekening toch ook gebeuren, want het nemen van die conditioneele contrabande geschiedt thans ook in oorlogstijd, maar zonder aan regels of beperking gebonden te zijn. En in die reglementeering nu ligt het voordeel van hooger beroep op het Internationaal Prijzenhof, voordeel, dat ook geldt, wanneer Engeland zelf niet in een oorlog betrokken is, maar de Britsche handel in moeilijkheden komt, indien een schip genomen mocht worden, omdat 't conditioneele contrabanda vervoert, en de eigenaar hiertegen zou meenen te kunnen protest aanteekenen. Als oorlogvoerende partij zou Gr.-Brit. door de declaratie niets kunnen verliezen, als neutrale handelsmogendheid zou het er slechts door kunnen winnen.

Alvorens den knoop door te hakken, wilde de regeering de opvatting kennen der overzeesche onderhoorigheden; hierin ligt dus de beteekenis van 't genomen besluit, waarbij deze, met één onthouding, zich hebben uitgesproken vóór de bekrachtiging van de verklaring van 1909.

Van nog grooter politiek gewicht dan het genomen besluit, dat alleen een toepassing vindt in geval van oorlog, is het feit zelf der raadpleging van de overzeesche onderhoorigheden door de regeering van het moederland, over een zóó belangrijk punt, dat èn tot de binnenlandsche èn tot de buitenlandsche politiek behoort. De wijze, waarop dit is geschied, geeft er nog te grooter beteekenis aan, daar de vertegenwoordigers der koloniën eenstemmig zijn in lof over de ridderlijke, open wijze waarop Engeland's eerste minister hen op de hoogte heeft gesteld van de bedoelingen der Britsche staatkunde. Op deze manier is de eenheid van denken voor het geheele rijk voor de naaste toekomst beter verzekerd dan vóór de conferentie het geval scheen te zijn. Groot-Brittanië weet de bakens te verzetten naar het getij verloopt.

FRANSCHE KOLONIËN.

Reorganisatie van de werkwijze bij het ministerie van koloniën. — De bestaande organisatie van dit ministerie is vaak het onderwerp van kritiek geweest. De tegenwoordige minister Messimy heeft behoord tot hen, die er een afkeurend oordeel over hebben uitgesproken. Kort nadat hij de teugels in handen heeft genomen, heeft hij nu een nog al ingrijpend reorganisatie voorstel aan den president der Republiek ingediend. Uit de lange memorie van toelichting (zie La Dépêche Coloniale van 28 Mei) kunnen wij slechts een greep weergeven.

Het Min. v. Kol. kan niet in dezelfde mate als de andere ministeries een orgaan van centralisatie

zijn. Een ruim opgevatte administratieve autonomie is de voorwaarde waarop alle vooruitgang voor onze bezittingen gegrond is: de afstand, de grootte, de verscheidenheid, onzerzijds het gebrek aan juiste gegevens omtrent velerlei in de koloniën, dit alles waarschuwt tegen een leiding te Parijs, zels als men hiertoe duizenden van ambtenaren aanstelde. 't Min. v. Kol. moet eenvoudig het orgaan zijn ter verbinding der autoriteiten in de koloniën en de regeering der Republiek, mede een orgaan echter bekwaam om de zaken van algemeen en gemeenschappelijk belang van deze federatie van nieuwe landen en hun ondergeschiktheid aan het belang der souvereine natie te regelen.

Hiertoe moet aan de centrale administratie ontnomen en aan de koloniale besturen teruggegeven worden wat tot de uitvoerende macht behoort. De comptabiliteit en de voorziening in verschillende behoeften moeten niet meer dan het hoog noodige personeel aan het Dep. v. Kol. vergen, wat de gouverneurs noodig hebben moet ter hunner beschikking worden gesteld, evenals datgene wat voor het algemeen noodig is ter beschikking van den minister; alles en allen onder goed omschreven verantwoordelijkheid en contrôle.

Wat de uitvoering betreft, zullen, in plaats van 13 bureaux verdeeld over 3 directiën, komen 8 diensten, in grootere mate onafhankelijk van elkander. 4 er van zullen alle belangrijke vraagstukken behandelen, die een bepaalden en aangewezen groep van koloniën betreffen: 1. Indochina; 2. Madagascar en de bezittingen in den Indischen Oceaan; 3. West-Afrika; 4. de bezittingen in Amerika en Oceanië. Een centrale dienst overweegt de vraagstukken van algemeene strekking betreffende politiek, staathuishoudkunde, financiën, justitie, voor zoover deze van beteekenis zijn voor het geheele koloniale gebied, hier verdeeling van arbeid, niet volgens bepaalde koloniën, maar volgens bepaalde vraagstukken. Eindelijk nog 3 diensten, die de vragen over personeel, comptabiliteit, strafvordering en strafkoloniën behandelen. De regeling der militaire zaken blijft zonder verandering.

De hoogere ambtenaren zullen meer raadslieden, dan bureaucraten moeten worden. Die hunner, welke door hun rang of door hun kennis daarvoor in de termen vallen, zullen vereenigd worden tot 'n conseil d'administration, die op vaste tijden beraadslaagt, onder voorzitterschap van den minister zelf, over de belangrijke kwestiën van den dag.

MAROKKO.

De booze geest van sultan Moelai Hafid, de grootvizier Stiel Madani el Glawi schijnt eindelijk afgedaan te hebben. Als dit bericht bevestiging vindt, kan het meer bijdragen tot toenadering van verschillende in opstand zijnde stammen, dan welke maatregelen ook beraamd met goedvinden van den gehaten groot-vizier. Terstond na aankomst van generaal Moinier in Fez zou de sultan aan Glawi verantwoording hebben gevraagd van de aanzienlijke sommen, die hij van verschillende stammen geïnd heeft, zonder ze in de schatkist te storten. Hij heeft die verantwoording niet kunnen overleggen, en is dientengevolge ontslagen; hij en zijn zoon mogen nooit meer in het Magzen komen.

DUITSCHE KOLONIËN en BELGISCH KONGO.

Niet alleen van Zuid naar Noord zal Afrika gemakkelijk te bereizen zijn, ook van den Indischen naar den Atlantischen Oceaan zal een stoomverbinding dwars door dit werelddeel loopen. De Duitsch Oost-Afrik. Centraalbaan zal dit bewerkstelligen met de Belgische Kongolijn. Van Daressalam zal men tot Boma kunnen komen in 22 dagen, in tegenovergestelde richting in 32 dagen. Van de 4540 K.M. zullen 2400 per spoor; het overige per stoomboot afgelegd worden. Op Belg. gebied ontbreekt echter nog het vak Lualaba-Tangajika, op Duitsch terrein van dit eindpunt der Centr. baan tot Udjidji.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het Encyclopædisch Bureau.

Het begin Mei verschenen nummer der „Korte berichten van Landbouw, Nijverheid en Handel", uitgegeven door het departement van Landbouw, bevatte een nieuwe rubriek: „Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau".

Dat Encyclopaedisch Bureau, onlangs aan 't departement van B. B. ingericht, heeft ten doel het systematisch verzamelen van gegevens omtrent de Buitenbezittingen en het verspreiden van de kennis daarvan, op de meest practische manier.

Tot dusver liet het nog maar weinig van zich hooren; de inrichting nam blijkbaar alle krachten in beslag. De thans verschenen „Mededeelingen" vormen zijn eerste uiting in het openbaar.

De volgende kleine inleiding gaat er vooraf:

„Het Encyclopaedisch Bureau stelt zich voor, zoo mogelijk, in ieder nummer, minstens echter eenmaal per maand, een bepaald product of een bepaalde industrie in een der gewesten van onze bezittingen buiten Java en Madoera, meer uitgebreid te behandelen, met zoo nauwkeurig mogelijke cijfers van den omzet van het product over eenige jaren en van den omvang der behandelde industrie.

Daarnaast zullen geveven worden eenvoudige extracten uit de „Korte Verslagen" der onderscheidene gewesten, al naar mate die ons bereiken, met het doel, de daarin voorkomende gegevens niet langer dan noodig is aan het publiek te onthouden.

Het zal ten zeerste op prijs gesteld worden, wanneer deze eenvoudige extracten uit de „Korte Verslagen" den abonné's aanleiding mochten geven tot het stellen van vragen aan de redactie van dit blad omtrent een bepaald onderwerp.

FEUILLETON.

Een Voetbalwedstrijd van Gouverneurs-Generaal in ruste.

Het was een Meidag om van te puffen. Languit lag ik in m'n lekkere, zachte luierstoel, pogingen aanwendende om Geschiedenis-dictaat te ontcijferen; zinnen zonder koppel- en lidwoorden, jaartallen en namen warrelden door m'n hoofd, maar de examenkoorts prikkelde me weer verder te gaan en mijn hoofd vol te proppen met allerlei dingen, waarvan wij nog maar niet het nut kunnen inzien. Welkome afleiding was een telegram, dat iemand me overreikt en nog welkomer luidt zijn inhoud: „Kom vannacht Batavia, groote voetbalwedstrijd, J. Pietersz. Coen."

Geen verbazing was op m'n gelaat te bespeuren, trouwens, er was geen tijd meer voor verwondering. Immers nòg kon ik herinneren, dat over enkele minuten het luchtschip „Aardehaat" Insulindewaarts zou gaan. Juist haalde ik het nog en daalde na een duizelingwekkenden tocht van eenige uren in Batavia neer. Onmiddellijk richtte ik m'n schreden naar het kerkhof, dat ik met een bang hart (het was reeds 9 uur 's avonds) betrad. Tot m'n groote vreugde stond Jan Pieterszoon me reeds op te wachten. Ik was door deze hartelijkheid zoo geroerd, dat ik bij m'n blijkbaar ietwat te innigen handdruk drie zijner vingerkootjes brak, doch het liet hem koud, want met het kalmst-grijnzende gezicht van de wereld drukte hij met een zijner middenhandsbeentjes op een knop en met een vaartje vlogen we in een lift naar beneden. 5 seconden daarna voelde ik een lichte schok, we stonden stil. Vriend Coen deed de deur open en... we waren op een... onderaardsch voetbalveld.

Hij leidde me naar het kleedhokje en vertelde, dat er een bloedige (ik zag er later het bloedige niet van in) voetbalwedstrijd zou plaats hebben. Een twist met Gouverneur-generaal van den Bosch, die over het cultuurstelsel liep, moest uitgevochten worden. Ik rilde, toen de wreede man het woord „moest" uitsprak en voelde me verlicht, toen hij mij aan mijn lot overliet en zich naar het kleedhokje begaf.

Op mijn gemak kon ik het voetbalveld bewonderen. De doelpalen waren grafmonumenten, het doelnet was van menschenhaar, de grenslijnen waren door beenderenmerg aangeduid. Het geheel was door electrische booglampjes schitterend verlicht. De bal was het eenige materieel, dat geen onderaardsche eigenschappen bezat, zij droeg het merk „Skeletonmatch no. 3."

Het publiek was in groote getale verschenen en bestond grootendeels uit mannen, die allen min of meer lang het bovenaardsche leven vaarwel hadden gezegd. Maar dat ze nog zooveel geestdrift met zoo weinig bloed konden hebben, dat verwonderde me sterk. Want, lezers (tot de lezeressen zal ik het woord maar niet meer richten, want die zullen reeds bij den ingang van het kerkhof griezelend en wellicht ook gillend teruggerend zijn) mijn pen is niet in staat het donderende geklepper der skeletten te beschrijven, toen beide volgende elftallen het veld betraden:

COEN XI.

P. Both (doel).

G. Reynst. L. Reaal.

P. de Carpentier. J. P. Coen (aanv.) v. Speult.

Brouwer. Maetsuycker. Speelman. R. van Goens. Camphuys.

Gestreefd zal worden naar het verstrekken van practisch bruikbare gegevens, voor zoover onze statistieken dit toelaten; dat in den eersten tijd dit streven niet in alle opzichten zal leiden tot het gestelde doel, behoeft wel niet gezegd te worden."

Deze maal bevatten de mededeelingen eenige gegevens omtrent de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, voornamelijk betreffende diamant; verder over steenkolen, petroleum en marktprijzen, wijders over de visscherijen te Bagan Api Api (Sumatra's Oostkust); ook wordt een kort overzicht gegeven van den economischen toestand der Lampongsche districten, en een bericht over benzoë en kamfer in de residentie Tapanoeli.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

De Febr.-afl. opent met eene beschouwing over de Zonnebloem, van H. Bakker Jr., tijdelijk adj.-contr. bij het Landr.onderz. In bijzonderheden gaat de schr. de cultuur na, zooals die in het groot gedreven wordt in verschillende streken van Rusland, met het doel uit de pitten olie te bereiden, dan wel ze als voedsel te gebruiken.

De schr. is van meening, dat de aanplant van deze oogenschijnlijk zoo weinig beduidende plant ook in Indië voor landbouw en industrie van groote beteekenis zou kunnen zijn; hij berekent, dat een middelmatige oogst per H.A. 2000 K.G. pitten opbrengt, hetgeen per bouw dus ongeveer 1420 K.G. bedraagt. Als laagste prijs wordt opgegeven *f* 12.— de 100 K.G. pitten, doch die prijs nog lager stellende, nl. op 10 gld., dan zou de opbrengst aan pitten worden *f* 142.— per bouw.

Het bewerken van 1 bouw sawah tot en met plantklaarmaken stelt hij vervolgens op *f* 25.—; voor planters *f* 2.50; oogsten en dorschen *f* 10.—; slijtage gereedschap *f* 2.50; of totaal onkosten per bouw *f* 40.—

Zoodat als zuivere winst *f* 102.— overblijft. Bij een proefneming voorspelt de schr. veel hooger winst, te meer als men in aanmerking neemt, dat de inlander zijn arbeid en tijd niet rekent of in geld uitdrukt, zoodat hij in ieder geval meer dan *f* 102.— aan contanten per bouw in handen krijgt.

Ten slotte dringt de heer B. aan op 't nemen van een dergelijke en vrij groote proef (van bijv. minstens 10 bouw aan een stuk aanplant), waarbij hij het wenschelijk acht om de zaden door bemiddeling van onzen consul in Rusland te betrekken, opdat men wete, versch en goed zaad te hebben.

Verder vindt men in deze afl. het vervolg van het artikel van den heer F. P. Sollewijn—Gelpke, over De landrente-belasting-werkzaamheden; een beschouwing van „Oeconomist" over Receptie- en tafelgelden, welke emolumenten hij uit den tijd acht, en eindelijk een door den heer F. K. Overduyn uit de Revue de Paris vertaalde bijdrage over de ratten en de pest.

Professor M. Treub.

In „Mannen en Vrouwen van Beteekenis" wijdt prof. A. F. A. C. Went een artikel aan wijlen Melchior Treub.

In bijzonderheden schetst schr. de verdiensten van Tr. als directeur van 's Lands Plantentuin, welke instelling in den vreemde, dank zij zijn werken, een grooten naam verwierf; als bevorderaar van het natuurkundig onderzoek der Nederl. koloniën, en als directeur van het departement van landbouw. In de laatste betrekking bleven hem onaangenaamheden niet gespaard. Prof. W. schrijft daarover:

„Treub heeft zich zeer gegriefd gevoeld over de wijze, waarop zijn opvolger benoemd werd; in de eerste plaats, omdat hij van de benoeming van den heer Lovink pas kennis kreeg, nadat deze reeds had plaats gehad. In de tweede plaats, omdat een poging, door hem toen in het werk gesteld, om de wetenschappelijke afdeelingen van het Departement weer te vereenigen onder een wetenschappelijk man, geen succes had. Gelukkig is dit thans weer geschied; met 1 Januari 1911 is 's Lands Plantentuin weer hersteld en dr. Koningsberger tot directeur benoemd. Gelukkig ook heeft Treub nog voor zijn dood kennis kunnen nemen van de voorstellen, die hiertoe moesten leiden, zooals zij op de Ontwerp Indische Begrooting voor 1911 voorkwamen.

De laatste jaren van het verblijf te Buitenzorg waren voor Treub niet de gemakkelijkste; niet alleen, dat de nieuwe inrichting van het Departement al zijn werkkracht eischte, maar zijn gezondheid begon langzamerhand minder goed te worden, zoodat dit het eindelijk voor hem noodig maakte, zijn ambt neer te leggen. 4 October 1909 scheidde hij van het Instituut, dat door hem groot gemaakt was, dat tot een van de instellingen geworden was, waarop heel Nederland trotsch kan zijn."

Berichten van den Sint-Claverbond.

In No. II van jaarg. 191 van de Berichten (niet in den handel) schrijft Pr. C. W. J. Wenneker een leerrijk artikel over de palmen in Ned.-Indië; na de algemeene kenmerken dezer boomsoorten te hebben beschreven, staat hij bij de verschillende soorten langer of korter stil, naarmate harer belangrijkheid. Deze bijdrage is bovendien ruim geïllustreerd.

Pr. A. Kortenhorst vervolgt zijn historische schets van de Katholieke Staties op Sumatra en naburige eilanden, terwijl Pr. P. Neyboer schrijft over Een eigenaardige wijze van zoutfabriceering op Java (uit de modderwellen in de desa Beloek) en over de bestrijding der cholera.

Tropische ziektenleer.

Onder dit opschrift bevat het jongste Nr. van het Indologenblad een hoofdartikel, waarbij de schr. doet uitkomen, dat, wil de a.s. bestuursambtenaar zijn roeping tegenover de inlandsche bevolking naar behooren kunnen vervullen, een leerstoel voor de beoefening der tropische ziekteleer dient te worden geopend. Het artikel verdient ongetwijfeld, dat er de noodige aandacht aan wordt geschonken; enkele argumenten laten we hier volgen:

---

v. d. BOSCH XI.

J. C. Baud (doel).

de Eerens. van Hogendorp.

Merkus. v. d. Bosch (aanv.) Rochussen.

Pahud. v. d. Capellen. Duymaer v. Twist. Nederburgh. Daendels.

Juist 12 uur 's nachts trapt Speelman uit en dadelijk wordt het elftal van v. d. Bosch aan den tand gevoeld. Het blijkt weldra niet al te hecht te zijn, vooral Baud in het doel is nogal weifelend. Merkus is opvallend slecht, zoodat Camphuys steeds met groote snelheid de bal weet op te brengen, maar wanneer het op voorzetten aankomt laten hem kunst en wetenschappen in den steek, zoodat Speelman zijn krijgstalenten niet kan ten toon spreiden. Met nimmer dispereerende wilskracht moedigt Coen zijn mannetjes door zijn schitterend voorbeeld aan. Hij is werkelijk de ster van het veld te noemen, ofschoon zijn gemeene trucs, zooals in de ribben van iemand anders haken en beentje lichten, het gehalte van zijn spel niet verhoogen. Trouwens, in dergelijke ongeoorloofde handelingen doen de Boschianen niet onder: Daendels, Nederburgh en de aanvoerder zelf toonen zich daarin meesters.

Ongelukken zijn dan ook aan de orde van den dag: Daendels verliest eenige malen bij zijn woeste rennen zijn schedel, Baud, die nog al eens vallend moet redden, heeft na korten tijd geen vingerkooten meer over en men vreest voor zijn linkerellepijp en spaakbeen. Het gevolg is, dat reeds na tien minuten spelens Speelman het menschenhaar doet trillen. Afgrijselijk was het geklepper, dat thans de Coengeestdriftigen doen hooren, de splinters been vlogen om m'n hoofd.

Nog wordt voor de rust twee maal gedoelpunt door Maetsuycker en van Goens, zoodat met 3—0 wordt omgedraaid.

Aangezien men op onderaardsche voetbalvelden geen wind kent, baart het geen verwondering, dat nu geen verandering in het spel kwam. Wel begon Merkus meer en meer een steun voor v. d. Bosch te worden, maar Duymaer van Twist, Pahud, Rochussen en vooral Baud in het doel speelden alles behalve voetbal.

Het regende dus, dank zij het bewonderenswaardig samenspel van Maetsuycker, Speelman en van Goens, doelpunten. Daarbij kwam nog, dat Daendels spoedig na de hervatting wegens kramp het veld moest verlaten.

Gelukkig werd het spel afgewisseld door eenige intermezzo's, die je op de aarde nu niet zooveel zal tegenkomen. Eenmaal, bijvoorbeeld, liet de scheidsrechter — niemand anders dan Du Bus de Chisignies — stoppen wegens het hinderlijk piepen van Coen's geraamte. Met wat oliën was het echter verholpen. Het was me anders buitengewoon aangenaam, toen het eindsignaal klonk. Met een 7—0 overwinning was de veete beslecht. Ik snelde onmiddellijk naar Coen en drukte hem ditmaal wat zachter de hand. Onbeschrijfelijk was mijn verwondering toen zijn gelaat, dat zich tot mij wendde, slechts een grijns toonde, maar mijn verwondering, die anders wel te proef was gesteld, steeg ten top, toen ik het gelaat van den grooten man langzamerhand zag veranderen in dat van... mijn hospita, die zeer prozaïsch vroeg, of ze de tafel mocht dekken!

(Overgenomen uit het *Indologenblad*).

,,Nu sedert eenige maanden een nieuw rampzalig spooksel door den Indischen Archipel warend de bevolking met dood en verderf bedreigt, nu naast de zoo gevreesde cholera en andere epidemische ziekten de pest dagelijks onmeedoogenloos haar offers opeischt, nu is er een factor te meer bijgekomen om ons af te vragen, in hoever wij, Indologen, als aanstaande bestuursambtenaren voor onze toekomstige taak in dit opzicht worden voorbereid. Over het algemeen — het facultatieve college: Verbandcursus uitgezonderd — wordt ons aan medische kennis niets bijgebracht, doch wij kunnen niet anders dan betwijfelen, of dit, gelet op de eigenaardige positie, die een bestuursambtenaar in de Indische maatschappij inneemt, wel voldoende te rechtvaardigen is. In de eerste plaats zou een grondige kennis der verschillende tropische ziekten, haar oorsprong, verbreiding, uiterlijke kenmerken en bestrijding voor den bestuursambtenaar van veel nut zijn.

Men zal als tegen-argument aanvoeren, dat we zoo doende het terrein van den geneesheer betreden, en dat ter bestrijding dier ziekten de geneesheer de aangewezen man is. Dit is volkomen waar. Doch ons Indië is zoo groot, op vele plaatsen op de Buitenbezittingen vooral zijn niet direct geneeskundige krachten aanwezig. Het kan daarom in vele gevallen van onberekenbare waarde zijn, dat de ambtenaar den geneesheer voorloopig voldoende kan vervangen, om bij het uitbreken eener ziekte die hygiënische maatregelen te nemen, welke de besmetting tot enkele patiënten zullen doen beperken. Een aarzelend wachten van eenige dagen — ondersteld, dat de ambtenaar reeds onmiddellijk het ernstige van 'n hem onbekend ziektegeval heeft ingezien — tot de komst van den geneesheer geeft de ziekte gelegenheid zich uit te breiden. De onwetendheid van den bestuursambtenaar kan er echter ook toe leiden, dat hij in het geheel niet van den ernst der nieuwe ziekte bewust, maanden doet verloopen eer hij medische hulp inroept; in die maanden heeft de ziekte gelegenheid zich te verspreiden, een epidemie is dan veelal niet meer te voorkomen.

Bovendien, waar het ons streven tegenwoordig is onze onderdanen in het verre Oosten tot een hooger peil van beschaving op te voeren, vinden we hier een der terreinen, waarop nog zeer veel werk is te verrichten. Er is misschien geen gebied, waar de Inlander door waanbegrippen en onjuiste voorstellingen geleid, zulke nuttelooze, vaak verderfelijke maatregelen neemt, dan op het gebied der geneeskunde. Den Inlander onze Westersche begrippen over ziekteverschijnselen en hun bestrijding, kennis onzer Westersche hygiëne maatregelen bij te brengen, moet een der middelen zijn, waarmede we deze volken tot een hooger trap van beschaving zullen brengen.

Dit is het werk van den medicus, doch wij meenen, dat ook de bestuursambtenaar in dezen veel goeds kan verrichten."

De Indische Gids.

Het Juni-Nr. brengt allereerst het slot van het artikel van A. de Braconier (1e luit. Inf. O.-I. L.) over gouverneur H. N. A. Swart. De belangrijke diensten welke door Swart aan den lande zijn bewezen in Borneo, Celebes en thans op Atjeh, worden door den schr. geschetst op een wijze, die zich afspiegelt in enkele regels uit het slot, welke wij overnemen.

,,Gouverneur Swart heeft reeds veel voor Indië gedaan — terecht kan men hem een der ,,kopstukken" uit de Koloniale Geschiedenis van de XXe eeuw noemen. Laat dan de Nederlandsche natie niet achterblijven, die eminenten Nederlander, ,,dien man van beteekenis", naar waarde te eeren. ,,Een volk is groot, dat zijne groote mannen eert."

Een belangrijk artikel is dat van Dr. F. W. v. Haeften, die onder het opschrift: Het vraagstuk der ,,hulpgeneeskundigen" in Ned.-Indië, rapport uitbrengt omtrent een studiereis naar Tübingen ter bestudeering van de organisatie en werking van het ,,Deutsches Institut für arztliche Mission" aldaar. Dr. v. H. hoopt dat de resultaten van zijn reis er toe zullen mogen leiden, dat spoedig de opleiding van hulpgeneeskundigen (een betere uitdrukking acht schr.: Assistent voor de volksgezondheid) in Ned.-Indië ter hand genomen worde.

Onder het opschrift ,,Een teer punt in onze Inboorlingen-politiek" ontwikkelt de heer J. E. de Meyier zijne bezwaren tegen de benoembaarheid van Inlanders tot functiën, die voorheen alleen door Europeanen konden worden vervuld, wanneer van die Inlanders niet geëischt wordt dat zij aan dezelfde eischen van bekwaamheid en geschiktheid moeten voldoen als de Europeanen waarvan zij gelijkbezoldigde collega's worden. Bovendien acht de schr. het toekennen van traktementen, die veel hooger zijn, dan wat de particuliere Inlander in zijne maatschappij verdienen kan, een economische fout, die op den duur tot staatsbankroet moet voeren.

Behalve een drietal schetjes uit Atjeh, door H. F. Damste, bevat dit Ind. Gids-nummer nog een overzicht van de uitkomsten van het welvaartonderzoek (VIIa Irrigatie, vervolg) en het programma van het Alg. Syndicaat van suikerfabrikanten op Java en voorts de gewone rubrieken. Maandel. revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 2 (jaarg. 1911/12), voor zoover op Indië betrekking hebbend: Bacteriën en bacillen door S. C. Ribent. — Het Theosofisch congres te Soerabaja, door H. Borel. — Een stad in opkomst (Bandoeng), door Trekvogel (met afb.). — De eerste machinale leerlooierij in Ned.-Indië (met afb.), door v. d. L. — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — De vendutie, door Tony Hardt. — Van het bijblad voor dames: Hoe moeders haar kinderen kunnen bezighouden (vervolg), door Johanna Lugt. — Zonde. Indische schets, door Mirat.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 22: Koloniaal Museum. Prijsvraag voor het jaar 1912. Onderwerp: **Beknopte geschiedenis van de beoefening der Natuurwetenschap in de Nederl. Koloniën.** — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten over kapok. — Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en -consumptie, door H. C. Prinsen Geerligs. — Wereldhandel in cacaoboter. — Invoer- op- en uitvoer van Java in Januari 1911. — Kultuurberichten.— Kleine mededeelingen (Greshoff-gedenkteeken. — De havenwerken te Soerabaja en te Makassar). — Financieele berichten en verslagen. Enz.

***

Ten slotte de titels van eenige publicatiën over de Indiën.

Wetenschappelijk jaarbericht over 1910 der Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap, waarvan hoofdstuk X handelt over het Leger in Ned.-Indië, door R. ten Seldam.

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en de rietsuikerfabricage op Java. Deel IV. De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, door H. C. Prinsen Geerligs. Met platen en kaarten. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Triangulatie van Sumatra. Driehoekswet en astronomische plaatsbepalingen in Zuid-Sumatra. De coördinaten der driehoekspunten en astronomische stations. Met kaart (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Voor drie jaren naar de Oost (vervolg). Het Nederlandsch Zeewezen. 1 Juni 1911).

Het opium-vraagstuk door M. van Heekeren (Vragen van den Dag. Juni 1911).

Naar den Tengger, door C. M. Vissering (slot) (Onze Eeuw, Juni 1911).

Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over 1910. (Soerabaja, E. Fuhri en Co.).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trouw, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging ,,Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

Vier nos. „Boeken waar je wat aan hebt", onder redactie van de heeren S. K. Bakker, Dr. E. C. Hooykaas en Dr. H. Schim en van der Loeff.

Overdruk uit „De Tijdspiegel" „De Heldendaad van Lebak", door Jhr. W. H. W. de Kock.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 10 Mei;
De Sumatrapost idem;
De Locomotief t/m 9 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 12 idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 33;
De Indische Mercuur no. 23;
De Indische Gids. Juni-afl.
De Banier no. 18;
Weekblad voor Indië. 8e Jaargang no. 3.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *15den Juni* 1911, 's avonds ten **8½ ure,** *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van Boeatan:

Herinnering aan de JAARLIJKSCHE ALGEM. VERGADERING van Aandeelhouders der Naamlooze Vennootschap „Boeatan", op MAANDAG 12 dezer ten twee ure n.m. in Heulstraat 19 te Den Haag.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 5 Mei 1911. No. 36.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den onderwijzer W. J. Stapel; een jaar aan de onderwijzeressen A. M. Witbols Feugen en J. M. F. Croes; den controleur S. Schoggers; den commies J. R. Slier; den hoofdcommies F. G. Eberlijn; elf maanden aan de onderwijzeres A. E. de Bruijn; een jaar aan den onderwijzer J. Rood; den controleur D. J. Duursma; den secretaris W. V. Smeets; den vervoerscontroleur C. P. Peereboom en de stationscommiezen N. H. de Graaf en J. H. G. Wolff.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter J. Schuitemaker; de commies Mej. L. E. van Rijn; de klerk E. H. T. Leidelmeijer en A. H. de Lima.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-resident van West-Nieuw-Guinea G. M. G. M. Ingenluijff.

Benoemd: tot secretaris van het Gouvernement van Ned.-Indië Mr. H. A. Kindermann; tot controleur L. M. F. Plate; tot secretaris van het gouv. Atjeh en Onderh. V. H. Haaksma.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der Hokian-Chineezen te Pontianak Lim Boen Koe.

Geplaatst: in de res. Semarang de contr. H. A. Voet; in de res. Madoera de id. J. F. Sigmond; te Djokjakarta de onderwijzer L. B. M. Lammers.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de onderwijzeres M. J. van den Vrijhoef; naar Ambarawa de onderwijzer W. Th. M. van Rooy; naar Rangkasbitoeng G. A. Willems; maar Kraksaän P. J. H. Smeets; naar Tjiamis P. A. Hesse.

Geplaatst: te Semarang de onderwijzeres S. J. van Rijn; te Tjilatjap de onderwijzer D. K. N. Selier.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den majoor C. Reedijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. gezondh. R. Huges en J. Bonk.

Overgeplaatst: bij het 4e depot-bat. de 1e luit. F. J. M. M. Koen; naar Bandjermasin de id. F. H. Ilgen; naar Long-Iram de id. F. Masthoff; naar Meureudoe de kapitein F. P. A. van Gheel; naar Lhoh Seumawe de 1e luit. J. C. d'Armand Gerkens; naar Sigli de kapitein W. Aars; naar Padang de onderluit. H. H. Hotho; bij het 16e bat. de id. J. B. Gagliardi; bij het 17e de id. J. K. A. Kiepe; naar Koeta Radja de id. J. I. de Hondt; naar Bireuën de id. L. A. Färber; naar Koeta-Boeloh de id. J. H. Brevoort; naar Bandoeng de kapitein-intendant A. R. H. Braun.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris bij het dep. van Marine G. A. N. Scheltema de Heere.

Uit de Javasche Courant van 9 Mei 1911. No. 37.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident H. Selleger; aan den inspecteur van het lager onderwijs F. J. Eijsenburger; den secretaris J. H. Poelman; elf maanden aan den onderwijzer A. Hofman en den controleur J. de Haan.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres J. W. M. Neijs; de klerk C. A. von Wolzogen en V. E. de Waal; de kantoorchef R. K. van Olden; de klerk W. H. R. Brender à Brandis; de administrateur K. Hollanders.

Benoemd: tot ass.-resident van Pekalongan D. Radersma; tot leeraar te Semarang W. C. Oostveen; tot 2en commies ter alg. secretarie W. G. Stroband en A. E. J. Blok; tot ambtenaar 4e kl. bij de in- en uitvoerrechten E. C. Th. van Daalen Meijer en K. Leeksma.

Belast: met de waarneming der betrekking van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning H. S. H. Schütz; van administrateur der 2e klasse bij de tinmijnen op Banka M. Wijzenbeek.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den resident van Timor de kapitein der inf. C. J. Ot.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Tandjoeng Balai, Njo Tjiang Seng.

Benoemd: tot luit. der Chineezen aldaar, Lim Kok Tie.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den resident van Djokjakarta de controleur L. F. Dingemans.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de controleur B. H. F. van Heuven; te Soerakarta de onderwijzeres E. J. van der Hart.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer L. P. C. de Laive.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Soerabaja E. C. A. Hanjoel; te Semarang W. E. Kruijtbosch.

Overgeplaatst: naar Tjepoe de verificateur W. H. Driessen; naar Palembang de id. J. E. L. de Scheemaker; naar Semarang de id. W. R. A. Kuipers.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Semarang H. H. de Vogel; te Batavia E. P. Chevalier; te Soerabaja M. J. A. Masthoff; te Batavia A. Beisser.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den kapitein der inf. G. M. C. Ort.

Benoemd: tot 2en luit.-magazijnmeester de adjudant-onderoff. H. Dué; tot onderluit. der inf. S. A. Duitgenius en J. van Dijl.

Overgeplaatst: naar Batavia de majoor der artillerie G. C. A. Dijk; naar Banjoe-Biroe de id. J. B. Doyer.

Geplaatst: bij het R.-H. 15e bat. de 2e luit. H. W. Verharen en H. A. Kraaijenbrink.

Overgeplaatst: naar Bali de 2e luit. A. A. Gelpke; naar Magelang de 1e luit. F. H. Ilgen; bij het 2e bat. de kapitein L. C. Jullien; bij het 12e de id. J. H. E. van de Siepkamp; bij het 3e de 2e luit. W. A. Braspot en de onderluit. J. B. de Kort; bij het 12e de 1e luit. C. A. van Meeuwen; naar Atjeh de 1e luit. F. Oberstadt; bij het 12e bat. de onderluit. J. van Dijl.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West"; f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door Reman Iriis;
II. De Kolonie Curaçao, door M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven an kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar eene Zeebaboe. Na 24 Mei idem eene Baboe en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.